

چه چیزی طب پیشگیری را از پیشگیری پزشکی در سیستم‌های مراقبت سلامت متمایز می‌کند؟ What Distinguishes Preventive Medicine from Preventive Health Care in Health Care Systems?

موسی بامیر^{۱*}، مینا قاسمی مقدم^۲، علی مسعود^۲
Mousa Bamir^{1*}, Mina Ghasemi Moghadam², Ali Masoud²

^۱ مرکز تحقیقات تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت، پژوهشکده آینده‌پژوهی سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

^۲ مرکز تحقیقات آینده‌نگری و نوآوری سلامت، موسسه آینده‌پژوهی سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

¹ Social Determinants of Health Research Center, Institute for Future Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

² Health Foresight and Innovation Research Center, Institute for Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

نامه به سردبیر

سالانه میلیون‌ها نفر بر اثر مرگ‌ومیرهای قابل پیشگیری، جان خود را از دست می‌دهند. مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۴ نشان داد، حدود نیمی از مرگ‌ومیرها در ایالات متحده در سال ۲۰۰۰ به دلیل قرار گرفتن در معرض بیماری‌ها قابل پیشگیری است (۱). شواهد علمی نشان می‌دهد، ۷۰ درصد بیماری‌ها قابل پیشگیری است (۲). طب پیشگیری (Preventive medicine)، نه تنها رابطه عملکردی نزدیکی با رشته‌های پزشکی مرتبط با آن، بلکه با سازمان‌های بهداشتی نیز دارد، اما پیشگیری پزشکی (Preventive health care) نیست، بلکه قلمرو پوششی وسیع‌تری دارد. طب پیشگیری، هدفش صرفاً حفظ سلامتی نیست، بلکه فراتر، یعنی بهینه‌سازی سلامت و فقدان بیماری، از طریق توقف بیماری و جلوگیری از عوارض ناشی از بروز آن است (۳). به عبارتی دیگر، هدف طب پیشگیری، تنها حفظ یا ارتقای سلامت افراد جامعه نیست، بلکه پاسخگو نگرانی‌های سلامتی محتمل است. طب پیشگیری، به قانون‌گذاران در مورد اثرات عوامل خطر محیطی (و سایر عوامل) و به اقتصاددانان در مورد پیامدهای اقتصادی، ناشی از بیماری، هشدار و آموزش می‌دهد. طب پیشگیری، به دنبال حمایت از طرح‌هایی است، که مراقبت‌های پیشگیرانه را در یک جامعه از طریق آموزش، حمایت، منابع و غیره، ارتقا و ترویج می‌دهد. حمایت از تحول سیستم‌های بهداشتی و بازسازی آن‌ها با رویکرد پیشگیرانه، از دیگر اهداف طب پیشگیری است (۴).

اما پیشگیری پزشکی، علی‌رغم اینکه، نگاهی به پیشگیری قبل از وقوع بیماری دارد، اما، بیشتر به معنی آموزش موارد بهداشتی، درمانی و اطلاع‌رسانی در مورد بیماری‌های شیوع یافته به افراد جامعه به منظور جلوگیری از بروز بیشتر بیماری، کاهش پیامدهای شدیدتر بیماری و جلوگیری از بروز نقض یا آسیب‌های روانی حاصل از بیماری می‌باشد. به عبارتی دقیق‌تر، پیشگیری-پزشکی، دارای سه سطح اصلی (پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالثیه) است. در پیشگیری اولیه، به دنبال آن است که از ابتلا و شیوع بیشتر یک بیماری، از طریق آموزش بهداشت جلوگیری شود. در پیشگیری ثانویه، زمانی که یک فرد به بیماری مبتلا شده و پیشگیری اولیه پاسخ نداده است یا انجام نشده، انجام می‌شود و تلاش بر آن است، تا از شدت یافتن یک بیماری، اپیدمی شدن آن، یا به جای گذاشتن اثر بر روی بیمار جلوگیری شود. در پیشگیری ثالثیه، زمانی که دو سطح پیشگیری قبلی مؤثر نبوده یا به طور صحیح و مؤثری انجام نشده، انجام می‌شود و تلاش بر آن است، تا از عوارض یا بازماندن آثار غیرقابل جبران بر فرد جلوگیری شود (۸-۵).

با این وجود، هدف پیشگیری پزشکی، کاهش شدت بیماری‌های بالقوه تهدیدکننده زندگی با محافظت و تشخیص زودهنگام و بازگرداندن سلامت از دست رفته افراد جامعه است (۵) یا به شکلی کلی‌تر، به مراقبت‌های پیشگیری فوری پزشکی افراد سرکار دارد، اما حفظ سلامت موجود، جلوگیری از بروز یک بیماری محتمل و

مراقبت بهداشتی جدی گرفته شود، و به‌عنوان راه حلی آماده، برای کاهش و یا جلوگیری از بحران‌های احتمال سیستم مراقبت بهداشتی مورد استفاده قرار گیرد و گذار از فرهنگ "مراقبت از بیمار" پیشگیری پزشکی، به "فرهنگ پیشگیری" طب پیشگیری، تغییر کند. این تحول، احتمالاً دارای مزایایی مانند کاهش بار اقتصاد بیماری، کاهش عوارض استفاده از داروهای شیمیایی، کاهش بار مراجعین بیمارستان و کاهش مرگ‌ومیر است.

تشکر و قدردانی: نویسندگان از تمام کسانی که در امر پژوهش مشارکت داشته‌اند، تشکر می‌کنند.

تضاد منافع: نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچگونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

منابع

1. Mokdad AH, Marks JS, Stroup DF, Gerberding JL. Actual causes of death in the United States, 2000. JAMA. 2004;291(10):1238-45. doi:10.1001/jama.291.10.1238
2. Patterson C, Chambers LW. Preventive health care. Lancet. 1995;345(8965):1611-5. doi:10.1016/S0140-6736(95)90119-1
3. Miettinen OS. Reflections on preventive medicine. Preventive Medicine. 2014;67:313-5. doi: 10.1016/j.ypmed.2014.07.022
4. Rose G, Khaw KT, Marmot M. Rose's strategy of preventive medicine: the complete original text. Oxford University Press; 2008.

به خطر نیفتادن سلامت افراد با استفاده از روش‌های پیشگیرانه، از اهداف طب پیشگیری است. براین اساس، به‌نظر می‌رسد، پیشگیری از مشکلات احتمالی سلامت و وقوع بیماری، بسیار آسان‌تر از رسیدگی به بیماری و حل آن است و هزینه و بار منفی کمتری بر بخش سلامت در بر خواهد داشت.

اگرچه بسیاری از بیماری‌ها قابل پیشگیری هستند، اما سیستم‌های مراقبت‌های بهداشتی کنونی، بهترین استفاده از منابع موجود برای حمایت از طب پیشگیری را انجام نمی‌دهند. پیشنهاد می‌شود طب پیشگیری، در سیستم‌های مراقبت سلامت، جایگاه ویژه‌ای پیدا کند و ابعاد آن یعنی، رژیم غذایی سالم، ورزش، ایمن‌سازی بدن و برخی از مسائل بهداشتی قابل پیشگیری، مانند عدم مصرف دخانیات، کاهش خطرات محیطی آلوده با مواد مضر و ... از طریق گنجاندن در برنامه طب پیشگیری، در سیستم‌های

5. Vidyarthi N, Kuzgunkaya O. The impact of directed choice on the design of preventive healthcare facility network under congestion. Health Care Management Science. 2015;18(4):459-74. doi:10.1007/s10729-014-9274-2
6. Azizi F, Hatami H, Janghorbani MJ. Epidemiology and control of common diseases in Iran. Tehran: Eshtiagh Publications. 2000:602-16.
7. Gordis L. Epidemiology E-Book. Elsevier Health Sciences. Fifth edition; 2014.
8. Hatami H, Razavi SM, Eftekhari H, Majlisi F. Comprehensive book of public health. Third edition. 2013.